การพัฒนาครูต้นแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก : โรงเรียนบ้านทองหลาง

Master teacher development professional learning community affecting the learning development of students in small schools : Ban Thong Lang School

อนุสรณ์ มะเดื่อชุมพร
Anusron Madeuchumpron
โรงเรียนบ้านทองหลาง
Ban Thong Lang School.
E-mail: kruben9999@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาความต้องการพัฒนาครูต้นแบบโดยใช้ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) 2) ศึกษาการพัฒนาครูต้นแบบด้วยกระบวนการ PLC ที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน และ 3) ประเมินผลการพัฒนาครูต้นแบบที่ส่งผลต่อผู้เรียนและชุมชนในเขตรับบริการของโรงเรียนบ้านทองหลาง ดำเนินการโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ประชากรและกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักเรียนและผู้ปกครองจำนวน 188 คน ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ 17 คน และกลุ่มสนทนา 13 คน เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า

1) ความต้องการพัฒนาพบว่า ครูมีความต้องการพัฒนาตนเองสู่การเป็นครูต้นแบบผ่านกระบวนการ PLC โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x} = 4.41$) โดยมุ่งเน้นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อยกระดับคุณภาพการจัดการเรียนการสอน

2) การพัฒนาครูต้นแบบพบว่า กระบวนการ PLC ช่วยให้ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ พัฒนานวัตกรรมการสอน และการทำงานเป็นทีมอย่างเป็นระบบ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อการปรับปรุงพฤติกรรมการเรียนรู้และการแก้ไขปัญหาของผู้เรียนในโรงเรียนขนาดเล็ก

3) ผลการพัฒนาพบว่า ครูต้นแบบสามารถขับเคลื่อนการเรียนรู้ของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้น อีกทั้งยังส่งผลเชิงบวกต่อชุมชนในเขตรับบริการ ทำให้เกิดความเชื่อมั่นและการมีส่วนร่วมระหว่างโรงเรียนและชุมชนในการพัฒนาการศึกษาร่วมกัน

คำสำคัญ: ครูต้นแบบ, ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC), โรงเรียนขนาดเล็ก, การพัฒนาการเรียนรู้

Abstracts

This research aimed to: 1) study the needs for master teacher development through a Professional Learning Community (PLC); 2) examine how master teacher development using the PLC process affects student learning development; and 3) evaluate the impact of master teacher development on students and the service area community of Ban Thong Lang School. The study employed a mixed-methods research design. The population and samples included 188 students and parents, 17 key informants, and 13 focus group participants. Research instruments consisted of questionnaires and interviews. Data were analyzed using mean, standard deviation, and content analysis.The research results revealed that:

1) Development Needs: Teachers' overall need to develop themselves into master teachers through the PLC process was at a high level ($\bar{x} = 4.41$), focusing on building collaborative networks to enhance instructional quality.

2) Master Teacher Development: The PLC process facilitated knowledge sharing, innovative teaching development, and systematic teamwork. This directly contributed to improving learning behaviors and addressing student issues within a small school context.

3) Development Outcomes: Master teachers effectively drove student learning, resulting in improved academic achievement. Furthermore, it fostered positive impacts on the service area community, increasing trust and collaboration between the school and the community in joint educational development

Keywords: Master Teacher, Professional Learning Community (PLC), Small School, Learning Development

บทนำ

การพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กเป็นการร่วมกันสร้างโรงเรียนขนาดเล็กให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่ยั่งยืน: ส่งเสริมให้เด็กได้เรียนรู้ทั้งในห้องเรียนและนอกห้องเรียน ผูกโยงกับชุมชน ส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และพัฒนาให้เด็กมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561)

การปฏิรูปการศึกษาช่วงปี 2542 หลักการจัดการศึกษาที่สำคัญ คือ การกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย การยึดมาตรฐาน และการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญและการปฏิรูปการศึกษาช่วงปี 2552-2561 เป็นการปฏิรูปการศึกษาในทศวรรษที่สอง มีกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษา 4 ประการ คือ 1. พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ 2. พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ 3. พัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ และ 4. พัฒนาคุณภาพการบริการจัดการใหม่และมาตรฐาน

การศึกษาของชาติ มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้สถานศึกษาทุกแห่ง ยึดเป็นแนวทางสำาหรับการพัฒนาผู้เรียนไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษา และให้หน่วยงานต้นสังกัดใช้เป็นเป้าหมายในการจัดการศึกษา โดยการกำหนดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของผู้เรียนที่เหมาะสมตามช่วงวัยในแต่ละระดับและประเภทการศึกษา รูปของผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาคือ การให้อิสระสถานศึกษาในการจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาและตามความถนัดของผู้เรียน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

โรงเรียนบ้านทองหลวง เป็นโรงเรียนขนาดเล็กมีปัญหาด้านจำนวนครูภายในโรงเรียน ปัญหาการบริหารสถานศึกษาช่วงปีการศึกษา 2561 ถึง 2563 พบว่า ช่วงปีการศึกษา 2561 โรงเรียนบ้านทองหลาง ประสบปัญหาอย่างหนักโดยเฉพาะปัญหาในชุมชน ผู้ปกครองขาดความเชื่อมั่น มีการย้ายเด็กนักเรียนไปเรียนในสถานศึกษาอื่นหรือสถานศึกษาใกล้เคียง ชุมชนไม่ได้ให้ความร่วมมือในการสนับสนุน หรือการพัฒนาโรงเรียน ครูมีจำนวนลดลง ขาดการบรรจุครูทดแทนครูเกษียณ เนื่องจากจำนวนนักเรียนมีน้อย และมีแนวโน้มลดลงอย่างต่อเนื่อง ปัญหาหลัก คือ ชุมชนขาดความเชื่อมั่นต่อครู เชื่อว่าครูไม่สามารถสอนนักเรียนให้มีความรู้ได้เพียงพอ มีน้อยสอนไม่ครบทุกชั้น การพัฒนาครูมีการทิ้งนักเรียนเป็นเวลาหลายวัน ขาดการจัดการเรียนการสอนไม่เพียงพอ อีกทั้งโครงการกิจกรรมประจำปีที่จัดขึ้นเพื่อพัฒนาครู พัฒนานักเรียนไม่เป็นที่ย่อมรับของชุมชน

การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของแนวทางการศึกษาในปัจจุบัน การพัฒนาครู การเพิ่มจำนวนครูโรงเรียนบ้านทองหลาง ต้องดึงทุนในชุมชนมาร่วมพัฒนาศักยภาพครู พัฒนาไปพร้อมกับการสอนเด็กนักเรียน ที่ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนพร้อมกับการพัฒนาชุมชน และผลการพัฒนาครูโรงเรียนบ้านทองหลาง ผู้ที่ได้รับประโยชน์จะไม่เป็นเพียงตัวครูกับนักเรียน แต่ถ้าว่า ผลการพัฒนาครูต้องขยายผลไปยังชุมชน วัดและโรงเรียน เกิดเป็นพลังเรียนรู้ร่วมกัน เป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ องค์ความร่วมนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพครู แนวทางการพัฒนาการจัดการศึกษาแบบเรียนรวมด้านการจัดการเรียนการสอน ด้านคุณภาพผู้เรียน และด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และการบริหารจัดการเรียนรวม คือ จัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาครู ในด้านการเสริมสร้างความรู้ ความเข้าใจ เกี่ยวกับการจัดการเรียนรวม สร้างความตระหนักให้ครูเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาแบบเรียนรวม ใช้วิธีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ (พัทธนันท์ วงษ์วิชยุตม์, 2550)

การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญตามแนวปฏิบัติสู่ผลสัมฤทธิ์ขั้นสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ บำรุง ป้องนาทราย (2564) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญตามแนวปฏิบัติสู่ผลสัมฤทธิ์ขั้นสูง (High Impact Practices) โรงเรียนหนองโนประชาสรรค์ ผลการวิจัยพบว่า โครงการพัฒนาชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครูได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากผู้บริหารและครูผู้สอน ซึ่งส่งผลให้ครูมีความมั่นใจและทักษะในการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมากขึ้นอย่างเห็นได้ชัด

ด้วยเหตุผลและความสำคัญข้างต้น การพัฒนาครูต้นแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านทองหลางนั้น จำเป็นต้องนำปัจจัยสภาพแวดล้อมจัดการศึกษามาพัฒนาครูมาพัฒนางานประจำของครูด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา

โดยใช้รูปแบบเรียนรู้ร่วมกันระหว่างนักเรียนกับครู ผู้ปกครอง พระสงฆ์ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ผู้นำชุมชน สมาชิกชุมชน ผู้บริหารโรงเรียนบ้านทองหลาง พร้อมกับดึงศักยภาพเครือข่ายมาช่วยพัฒนาครูโรงเรียนบ้านทองหลางให้มีศักยภาพสูงเพียงพอต่อการพัฒนานักเรียนและชุมชนที่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นครูโรงเรียนบ้านทองหลาง

ดังนั้น ผู้วิจัยมีความสนใจศึกษา การพัฒนาครูต้นแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก : โรงเรียนบ้านทองหลาง ซึ่งผลการวิจัยนำไปพัฒนาการบริหารโรงเรียนบ้านทองหลาง ขยายผลพัฒนาครูให้มีศักยภาพสูงสามารถปฏิบัติหน้าที่ครูที่มีข้อจำกัดต่าง ๆ ได้ด้วยความสุขกาย สุขใจ มุ่งมั่นพัฒนานักเรียน พัฒนาโรงเรียนบ้านทองหลาง ร่วมพัฒนาชุมชน และนำไปสู่การสร้างโรงเรียนชุมชนแห่งการเรียนรู้และสร้างนวัตกรรมเกิดเป็นครูต้นแบบร่วมเรียนรู้จำนวนมากในชุมชนบ้านทองหลาง ส่งเสริมศักยภาพคนในชุมชน มีการจัดกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันตลอดชีวิต ร่วมพัฒนาโรงเรียนชุมชนให้เป็นโรงเรียนส่งเสริมการเรียนรู้ของประชาชนทุกช่วงวัย

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาครูต้นแบบโดยใช้วิธีการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนบ้านทองหลาง
2. เพื่อศึกษาการพัฒนาครูต้นแบบโดยใช้วิธีการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านทองหลาง
3. เพื่อศึกษาผลการพัฒนาครูต้นแบบส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านทองหลางและชุมชนเขตรับบริการ

แนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาวิชาชีพครู

ครูคือหัวใจสำคัญของการศึกษา ผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาศักยภาพของนักเรียน ครูต้องมีความรู้ความสามารถรอบด้าน มีความคิดสร้างสรรค์ และสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้อย่างรวดเร็ว เพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21

บูรชัย ศิริมหาสาคร (2550) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอน คือ สภาพการเรียนรู้ที่ครูจัดให้แก่ผู้เรียน เพื่อให้บรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามหลักสูตร กิจกรรมการเรียนการสอนที่ดีต้องสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้เนื้อหาวิชา และสภาพแวดก้อมอื่น ๆ เช่นชั้นหรือระดับชั้นของผู้เรียนสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและในชีวิตจริง

การพัฒนาครู มีความสำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในองค์การทางการศึกษาให้สามารถประสบความสำเร็จ พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 อธิบายว่า คำว่า “ครู” นั้นมาจากรากศัพท์ในภาษาบาลีว่า “คุรุ - ครู” หรือจากภาษาสันสกฤตว่า “คุรุ ในความหมายที่เป็นคำนาม แปลว่า “ผู้สั่งสอนศิษย์หรือถ่ายทอดความรู้ให้แก่ศิษย์ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2556) ด้วยเหตุนี้ครูเป็นผู้เรียนรู้ตลอดเวลาเพื่อพัฒนาตนอง และรับการส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และครูทุกคนต้องได้รับการพัฒนาจากหน่วยงานและพัฒนาตนเองทุกปี อย่างน้อยปีละ 1 ครั้ง และมีการ

สร้างเครือข่ายการพัฒนาเพื่อช่วยครู ให้มีการพัฒนาการเรียนการสอนของครู โดยเน้นการ์สอนของครูให้น้อยลงและให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ และปฏิบัติได้ด้วยตนเองมากขึ้น (สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน, 2557)

การพัฒนาวิชาชีพครูเป็นกระบวนการเรียนรู้ของครูอย่างต่อเนื่องตามช่วงอาชีพครู เพื่อความมั่นใจว่าครูจะมีความรู้ ทักษะ และสมรรถะที่จำเป็นสำหรับการปฏิบัติการสอนท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ และเทคโนโลยีอย่างรวดเร็วที่มีผลกระทบต่อการเรียนรู้และ การสอน (นารีรัตน์ รักวิจิตรกุล, 2560)

อรุณี สถิตย์กาดีกุล (2542) ได้กล่าวถึงหลักการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ จัดกิจกรรมที่หลากหลายให้ผู้เรียนได้ลงมือปฏิบัติ ฝึกทักษะและกระบวนการทางปัญญาจนเกิดการเรียนรู้ด้วยตนเองกิจกรรมและประสบการณ์ที่หลากหลายจะช่วยเสริมซึ่งกันและกัน ช่วยให้ผู้เรียนได้ใช้ทักษะและกระบวนการต่าง ๆ อย่างครอบคลุม ไม่น่าเบื่อหรือซ้ำซาก กิจกรรมนอกชั้นเรียนจะเพิ่มแรงจูงใจในการเรียน ผู้เรียนจะรู้สึกสนุกสนาน ตื่นเต้น อยากรู้อยากเห็น และเป็นอิสระมากยิ่งขึ้น

กล่าวได้ว่า ครูต้องเป็นผู้เรียนรู้ตลอดชีวิต การเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง จะช่วยให้ครูสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

แนวคิดเกี่ยวกับชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC)

โรงเรียนขนาดเล็กต้องการความร่วมมือจากทุกภาคส่วน ไม่ว่าจะเป็นครู ผู้บริหาร ชุมชน และผู้ปกครอง เพื่อร่วมกันสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีให้กับนักเรียน ด้วยทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เราสามารถร่วมกันคิดค้นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้นักเรียนทุกคนได้พัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่

วิจารณ์ พานิช (2555) ได้ให้ความหมายของชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ ไว้ว่า ครูรวมตัวกันเป็นชุมชนเรียนรู้ทำหน้าที่เป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เปิดโอกาสให้ครูเป็นประธานขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้การปฏิรูปการเรียนรู้ดำเนินคู่ขนาน และเสริมแรงกันทั้งจากภายในและจากภายนอกให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนและชุมชน ผ่านกระบวนการทำงานอย่างมืออาชีพ เรียนรู้แลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน นำไปสู่การพัฒนาชุมชนตามความหมายชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ไว้ดังนี้

Hord (2004) ชุมชนการเรียนรู้อย่างมืออาชีพ มีอิทธิพลอย่างมากต่อคุณภาพการสอนของครู การรวมตัวกันของครูให้เข้มแข็งเพื่อทำงานสร้างสรรค์ แลกเปลี่ยนแบ่งปันประสบการณ์ ชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ PLC มีองค์ประกอบหลักในกระบวนการ ได้แก่

1 วิสัยทัศน์ร่วม (Shared Vision)

2 ทีมร่วมแรงร่วมใจ (Collaborative Teamwork)

3 ภาวะผู้นำร่วม (Shared Leadership)

4 การเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพ (Professional learning and development)

5 ชุมชนกัลยาณมิตร (Caring community)

6 โครงสร้างสนับสนุนชุมชน (Supportive structure)

กล่าวได้ว่า การพัฒนาครูโรงเรียนบ้านทองหลาง ซึ่งเป็นโรงเรียนขนาดเล็ก การพัฒนาครูด้วยการพัฒนาตนเองเรียนรู้ร่วมชุมชนสร้างความตระหนัก และให้มุมมองใหม่ต่อสาธารณชน และวงการวิชาชีพครูที่ต้องเน้นและเห็นคุณค่าของความจำเป็นต้องพัฒนาครูให้มีความเป็นมืออาชีพยิ่งขึ้น ครูโรงเรียนบ้านทองหลางสามารถพัฒนาตนเองได้จากงานประจำ อาศัยกระบวนการมีส่วนร่วมในชุมชนการเรียนรู้แห่งวิชาชีพ ครูต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ความสามารถในวิชาชีพที่ตนรับผิดชอบ มีความคิดสร้างสรรค์ สร้างการมีส่วนร่วมพัฒนาครู พัฒนานักเรียน พัฒนาโรงเรียน พัฒนาชุมชน เริ่มต้นด้วยการเรียนรู้ร่วมกัน กำหนดวิสัยทัศน์ร่วมพัฒนาโรงเรียน ปรับตนเองให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ

วิธีดำเนินการวิจัย

“การพัฒนาครูต้นแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก : โรงเรียนบ้านทองหลาง” โดยมีวัตถุประสงค์ 1. เพื่อศึกษาความต้องการพัฒนาครูต้นแบบโดยใช้วิธีการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพของครูโรงเรียนบ้านทองหลาง 2. เพื่อศึกษาการพัฒนาครูต้นแบบโดยใช้วิธีการชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านทองหลาง 3. เพื่อผลการพัฒนาครูต้นแบบส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนบ้านทองหลางและชุมชนเขตรับบริการ และใช้วิธีการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Methods Research) ตามลักษณะการศึกษารวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Research)และเชิงปริมาณ (Quantitative research)

ผลการวิจัย

การพัฒนาครูต้นแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็ก : โรงเรียนบ้านทองหลาง ปัญหาขาดแคลนครู เนื่องจากโรงเรียนบ้านทองหลางเป็นในโรงเรียนขนาดเล็ก งบประมาณมีน้อย การเข้ารับการอบรมเพื่อพัฒนาศักยภาพตนเองทำได้ยากเนื่องจาก การอบรมพัฒนาตนเองส่วนมากต้องเดินทางไปร่วมอบรมภายนอกโรงเรียนบ้านทองหลาง ต้องทิ้งนักเรียน เป็นภาระเพื่อนครู บางครั้งต้องทิ้งนักเรียนไปหลายวัน สร้างภาระให้เพื่อนครู อีกทั้งภาระงานครูมีมากและซับซ้อน นอกเหนือจากภาระงานสอนประจำ ด้วยเหตุผลดังกล่าว งานพัฒนาครูต้องเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเอง และจัดกิจกรรมพัฒนาครูไปพร้อมกับการจัดกิจกรรมโครงการบริหารวิชาการประจำปีการศึกษา เพื่อให้ผลการพัฒนาครูส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนไปพร้อม ๆ และการพัฒนาโรงเรียนบ้านทองหลางต้องให้เกิดการเชื่อมโยงกับการพัฒนาชุมชน ดึงพลังการมีส่วนร่วมชุมชนเข้ามาสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของโรงเรียนบ้านทองหลาง

การสนับสนุนพัฒนาโรงเรียนบ้านทองหลาง เมื่อชุมชนร่วมเรียนรู้ปัญญาโรงเรียน ปัญหาการพัฒนาครู การพัฒนาทางวิชาชีพครูที่ส่งผลต่อการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโรงเรียนขนาดเล็กโรงเรียนบ้านทองหลางได้งบประมาณสนับสนุนโรงเรียนทั้งทางตรงและทางอ้อม หากโรงเรียนไม่มีการพัฒนาครู แรงจูงใจให้ครูใหม่ย้ายเข้าสู่โรงเรียนมีจำนวนน้อยตามไปด้วย สำหรับโรงเรียนมีการพัฒนาครู จูงใจให้ครูย้ายเข้าสู่โรงเรียน ครูจิตอาสา ภูมิปัญญาท้องถิ่นแสดงความต้องการสนับสนุนครูใน

โรงเรียน ส่งผลให้จำนวนครูเพิ่มมากขึ้น และเรียนรู้ปัญหาความต้องการของครู สามารถร่วมแสวงหางบประมาณมาสนับสนุนการบริหารจัดการจ้างครูเพิ่มขึ้นได้ หรือแม้แต่การสนับสนุนครูอัตราจ้าง ครูผู้ช่วยสอนสามารถดำเนินการได้ในรูปแบบต่าง ๆ จากผู้ให้การสนับสนุน เนื่องจากปัญหาชุมชนขาดความเชื่อมั่นต่อโรงเรียน สะท้อนจาก จำนวนนักเรียนลดลง การย้ายนักเรียนไปเรียนต่างถิ่น โรงเรียนขาดการพัฒนาและขาดการจัดรูปแบบการเรียนการสอนจูงใจนักเรียนได้สนใจเรียนรู้ รวมถึงผลการพัฒนานักเรียนมีระดับผลการประเมินต่ำ สะท้อนกลับไปยังตัวครู แสดงว่าครูขาดการพัฒนา ดังนั้น ครูต้นแบบโรงเรียนบ้านทองหลางร่วมกับชุมชน เรียนรู้ทางวิชาชีพครู นำปัญหาของโรงเรียนมาบริหารจัดการโดยผู้บริหารและคณะครูในโรงเรียนบ้านทองหลาง คณะสงฆ์อำเภอพระทองคำรวมถึงชุมชนต้องเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้สะท้อนปัญหาการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเป็นทรัพยากรสำคัญของชุมชนทุกคนต้องเรียนรู้ปัญหาและนำปัญหามาร่วมบริหารและจัดการ วิสัยทัศน์ร่วมกำหนดเป้าหมายพัฒนาครูโรงเรียน เพิ่มการเรียนรู้ร่วมกับชุมชน เนื่องจากการพัฒนาครูส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนโรงเรียนบ้านทองหลาง

รูปแบบการพัฒนาครูต้นแบบที่สัมพันธ์กันลักษณะชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (STSLKC Model) มีความเหมาะสมในการนำไปใช้การพัฒนาครูต้นแบบ เกิดจากครูโรงเรียนบ้านทองหลางพัฒนาตนเอง นำความต้องการนโยบายพัฒนาโรงเรียน ความต้องการของชุมชน การพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียน การสร้างความเชื่อมั่นให้เกิดขึ้นแก่โรงเรียนบ้านทองหลาง

Shared Vision: S ด้านวิสัยทัศน์ร่วมมองการพัฒนาโรงเรียนเป็นไปในทิศทางเดียวกันสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนขนาดเล็ก

Team working together: T ด้านทีมร่วมแรงร่วมใจ คณะครูนำผลการเรียนรู้จัดกิจกรรมส่งเสริมการพัฒนาโรงเรียน

Shared leadership: S ด้านภาวะผู้นำร่วม ครูต้นแบบกระตุ้นให้เพื่อนครู สมาชิกชุมชนจิตอาสา นำความรู้ความสามารถสนับสนุนการพัฒนาโรงเรียนในรูปแบบต่างๆ

Learning and professional development: L ด้านการเรียนรู้และการพัฒนาวิชาชีพครูต้นแบบพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียนให้เกิดกิจกรรมสร้างสรรค์ตามความสนใจของนักเรียน ผู้ปกครอง เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องของการใช้ชีวิตจริง

Kalyanamitra Community: K ด้านชุมชนกัลยาณมิตร ครูต้นแบบสามารถแนะนำช่วยสนับสนุนเพื่อนครูให้พัฒนาตนเอง พัฒนานักเรียน พัฒนาชุมชน เกิดเครือข่ายสนับสนุนพัฒนาครูต้นแบบร่วมพัฒนาโรงเรียน

Community support structure: C ด้านโครงสร้างสนับสนุนชุมชน ครูต้นแบบจัดกิจกรรมแผนงานงานประจำปี แผนงานพัฒนาโรงเรียนได้รับการสนับสนุนทรัพยากร สนับสนุนแนวทางแก้ปัญหาขาดแคลนครู สนับสนุนการพัฒนาสิ่งสนับสนุนการจัดการเรียนการสอน

การพัฒนาครู เรียนรู้ร่วมชุมชนนำความต้องการเพิ่มจำนวนครูเป็นปัญหาในลำดับแรกของการบริหารจัดการพัฒนาโรงเรียน ครูพัฒนาตนเองและพัฒนาจากการนำศักยภาพครูเครือข่ายภูมิปัญญาท้องถิ่น สมาชิกชุมชนจิตอาสา คณะสงฆ์วัดทองหลางสนับสนุนพัฒนาครู ช่วยให้ครูพัฒนาตนเอง พัฒนาการจัดการเรียนการสอน พัฒนารูปแบบกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายในเวลารวดเร็วเนื่องจากครูเมื่อได้รับการพัฒนาความรู้สามารถเชื่อมโยงและจัดกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนงาน

โครงการบริหารวิชาการ ชุมชนร่วมเรียนรู้ปัญหาความต้องเกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเพื่อสร้างความเชื่อมั่นต่อชุมชน ส่งผลต่อการพัฒนานักเรียนและทำให้นักเรียนมีจำนวนเพิ่มขึ้น เชื่อมต่อไปยังการสนับสนุนด้านงบประมาณจากภาครัฐ อาจมีงบประมาณเพิ่มขึ้นตามจำนวนของนักเรียน แต่ถ้าว่า งบประมาณสามารถแสวงหาได้ในหลายรูปแบบ เมื่อโรงเรียนได้รับความเชื่อมั่นจากชุมชน ความร่วมมือในเชิงเครือข่ายทำให้เกิดการสนับสนุนงบประมาณในรูปแบบต่าง ๆ มากกว่าการได้รับงบประมาณในรูปแบบของตัวเงิน ดังเช่น คณะสงฆ์อำเภอพระทองคำสนับสนุนพัฒนาสิ่งปลูกสร้างของโรงเรียนบ้านทองหลางได้รับการสนับสนุนทั้งแรงงานและเงิน ทำให้สามารถนำงบประมาณและการรวมพลังของเครือข่ายเข้ามาสร้างการเปลี่ยนแปลง การปรับปรุงอาคารสถานที่ต่าง ๆ ได้รวดเร็วร่วมกับชุมชนเครือข่าย

การพัฒนาสิ่งปลูกสร้างภายในโรงเรียนเป็นส่วนหนึ่งกิจกรรมพัฒนาโรงเรียนสามารถมองเห็นได้ในมุมมองบุคคลภายนอก แต่การพัฒนารูปแบบการเรียนการสอนให้มีความหลากหลายสามารถกระตุ้นผู้เรียนให้ได้สนใจเรียนรู้และสามารถสร้างนวัตกรรม สร้างผลงานเชิงประจักษ์ เป็นมุมมองสำคัญ และผู้มีส่วนได้เสียกับโรงเรียนจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นต่อชุมชน สร้างความเชื่อมั่นต่อผู้ปกครอง เนื่องจากปัญหาการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบัน พบว่า รูปแบบการเรียนการสอนยังไม่เน้นพัฒนาให้นักเรียนสามารถนำความรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ ผลการเรียนรู้ถูกประเมินเป็นค่าคะแนน ทำให้รูปแบบการเรียนรู้ขาดการพัฒนาตามสภาพจริงการใช้ชีวิตของนักเรียน การเห็นคุณค่าของการเรียนไม่เกิดขึ้นจริง โดยเฉพาะการเรียนรู้ของนักเรียนในปัจจุบัน ผ่านเครื่องมือสื่อสาร เรียนรู้จากการดูมากกว่าการอ่านและการเขียน ส่วนครูเน้นสอนแบบบรรยายให้อ่านและเขียน ขัดกับธรรมชาติตัวนักเรียน สื่อบางประเภทเข้าถึงเด็กนักเรียนได้ง่ายและชักจูงความคิดนักเรียนให้หลงผิดได้ง่าย

ครูเรียนรู้พัฒนาตนเอง ครูต้องพัฒนารูปแบบการสอน การจัดกิจกรรมการสอน ปรับรูปแบบการเรียนการสอนจากการดู การฟังบรรยายในชั้นเรียน สู่การปฏิบัติและประยุกต์ใช้ความรู้หลังเรียนรู้ของนักเรียนสะท้อนผลครูพัฒนาตนเองจัดกิจกรรมการสอนให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง นักเรียนมีพัฒนาการการเรียนรู้ที่แตกต่าง เหมาะสมกับการใช้ความรู้ตามสภาพจริง ครูเป็นแบบอย่างที่ดี มีกิจกรรมเรียนรู้ร่วมกันกับชุมชน นำไปสู่การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย เน้นผลงานนักเรียนเชิงประจักษ์การขยายผลไปสู่ครอบครัว เรียนรู้จากการดูสู่การอ่าน การเขียน การลงมือปฏิบัติเพื่อสร้างผลงานหลังเรียนรู้ ส่งผลให้การเรียนรู้สร้างความเชื่อมั่นแก่ผู้ปกครองและชุมชน

การพัฒนาครูในโรงเรียนขนาดเล็ก ในอนาคตโรงเรียนอาจมีจำนวนนักเรียนลดลง ครูมีจำนวนลดลง กิจกรรมการเรียนการสอนลดลง ครูควรเรียนรู้ร่วมกับเครือข่าย ดึงศักยภาพของเครือข่ายมาสนับสนุนพัฒนารูปแบบการเรียนการสอน จะช่วยตอบสนองความต้องของนักเรียน อาจช่วยลดปัญหาการขาดแคลนครูได้ โดยเฉพาะรูปแบบการใช้เว็บไซต์ http://www.pariyat.ac.th/thonglang/, http://E-learning.pariyat.ac.th/edc/ จัดทำเป็นหนังสือออนไลน์ https://anyflip.com/bookcase/objwl ซึ่งโรงเรียนบ้านทองหลางได้ร่วมมือกับเครือข่านพัฒนาขึ้นช่วยสนับสนุนการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ช่วยเพิ่มเติมความสามารถของครูสามารถสอนได้ครบทุกชั้นเรียน ช่วยสอนเสริมเมื่อนักเรียนและผู้ปกครองสนใจเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา

องค์ความรู้ใหม่

การพัฒนาครู การพัฒนานักเรียนช่วยให้ชุมชน ซึ่งเคยขาดความเชื่อมั่น เกิดความเชื่อมั่นเข้ามาสนับสนุนร่วมพัฒนาโรงเรียนมากขึ้น และโรงเรียนบ้านทองหลางเป็นต้นแบบการพัฒนาโรงเรียนขนาดเล็ก แหล่งเรียนรู้พัฒนาโรงเรียนขนาดเล็กลักษณะกำหนดเป้าหมายการพัฒนาโรงเรียนร่วมกันระหว่างคณะครู นักเรียน รวมถึงผู้มีส่วนได้เสียในชุมชน กำหนดแนวทางการพัฒนาครูในลักษณะเรียนรู้ร่วมกันไปพร้อมกับการพัฒนานักเรียน การนำโครงการบริหารวิชาการมาใช้เป็นฐานการพัฒนาโรงเรียนด้านต่างๆ เกิดกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันพัฒนาวิชาชีพบุคคลทั้งทางตรงและทางอ้อม ช่วยให้ครูพัฒนาตนเองจากงานประจำลดปัญหาการทิ้งนักเรียน ลดสร้างภาระให้แก่เพื่อนครู แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายถึงการงดเว้นให้ครูไปพัฒนานอกพื้นที่ เพียงแต่ มีการเรียนรู้ตามสภาพจริงในโรงเรียนใช้งานประจำพัฒนาครู พัฒนานักเรียนไปพร้อมกัน

การพัฒนาครูภายในโรงเรียนสะท้อนผลการพัฒนาครูได้จริง ผลการพัฒนานักเรียนเชิงประจักษ์ นักเรียนสามารถสร้างผลงาน สร้างรายได้หว่างเรียน สร้างชุดความรู้รองรับการพัฒนาตนเองส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และสามารถขยายผลจากการเรียนสู่การพัฒนาชุมชน มีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้ชุมชนเกิดเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพครู การเรียนรู้ทางวิชาชีพนักเรียนที่สนใจ และอาชีพชุนชุมชนสนใจ ก่อให้เกิดการพัฒนาตนเองของครูต่อเนื่อง เกิดเครือข่ายเรียนรู้ร่วมกัน นักเรียนได้รับการพัฒนาตรงตามความต้องการของผู้ปกครอง ตรงตามความต้องการของชุมชน เช่น การพัฒนานักเรียนโรงเรียนบ้านทองหลางสามารถสร้างผลงานเชิงประจักษ์ นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ร้อยละ 5 ทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้ นักเรียนร่วมกับครูช่วยเหลือชุมชนช่วงการแพร่กระจายของเชื้อไวรัสโควิด-19 ชุมชนได้รับผลกระทบมากและชุมชนได้รับผลกระทบจากภัยน้ำท่วม คณะครูและนักเรียนได้จัดกิจกรรมดูแลชุมชนเป็นการเรียนรู้และแสดงการมีคุณธรรมเมื่อชุมชนได้รับความเดือดร้อน ทำให้เกิดเป็นองค์ความรู้อยู่คู่กับชุมชนช่วยพัฒนาชุมชนและเป็นต้นแบบของการพัฒนาครู พัฒนานักเรียน ได้รับการยกย่องเป็นโรงเรียนวิถีพุทธชั้นนำ

เอกสารอ้างอิง

นารีรัตน์ รักวิจิตรกุล. (2560). การพัฒนาวิชาชีพครู. **วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม,** 11(1) : 21-33.

บูรชัย สีริมหาสาคร. (2550). **แผนการสอนที่เน้นตู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. กรุงเทพฯ : บุ๊ด พอยส์.

บำรุง ป้องนาทราย. (2564). **การพัฒนารูปแบบชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อส่งเสริมความสามารถจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียน เป็นสำคัญตามแนวปฏิบัติสู่ผลสัมฤทธิ์ขั้นสูง (High Impact Practices) โรงเรียนหนองโนประชาสรรค์.** ขอนแก่น : โรงเรียนหนองโนประชาสรรค์.

พัทธนันท์ วงษ์วิชยุตม์. (2550). ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ. กำแพงเพชร : ครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2556). **พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ.2554 เฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เนื่องในโอกาสพระราชพิธีมหามงคล เฉลิมพระชนมพรรษา 7 รอบ 5 ธันวาคม 2554**. กรุงเทพฯ : ราชบัณฑิตยสถาน

วิจารณ์ พานิช. (2555). **วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21.** กรุงเทพฯ: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579. กรุงเทพฯ : บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน. (2557). **การยกระดับคุณภาพครูไทยในศตวรรษที่ 21**. กรุงเทพ ฯ : สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และพัฒนาคุณภาพเยาวชน.

อรุณี สถิตย์ภาคีกุล. (2542). **การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง**. นครศรีธรรมราช : สถาบันราชภัฏนครศรีธรรมราช.

Hord, S.M. (2004). **Learning together, leading together**. New York : Teachers College Press.